

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

Mánudagur, 14. febrúar, 2011

Ákvörðun nr. 7/2011

Yfirtaka Arion banka hf. á eignum þrotabús Sigurplasts ehf.

I.

Málavextir og málsástæður

Með bréfi sem barst Samkeppniseftirlitinu þann 26. október 2010 var tilkynnt um yfirtöku Arion banka hf. (hér eftir Arion banki) á eignum þrotabús Sigurplasts ehf. (hér eftir Sigurplast). Samrunaaðilar litu svo á að samruninn félli undir ákvæði a-liðar 6. mgr. 17. gr. a samkeppnislaga. Af þeim ástæðum væri um styttri tilkynningu að ræða í samræmi við ákvæði 7. mgr. 17. gr. a samkeppnislaga nr. 44/2005 og viðauka II við reglur nr. 684/2008 um tilkynningu samruna og málsmeðferð í samrunamálum. Samrunaaðilar starfa ekki á sama markaði og féllst Samkeppniseftirlitið því á það mat þeirra að tilkynna um samrunann með styttri tilkynningu. Jafnframt var óskað eftir heimild til þess að framkvæma samrunann áður en Samkeppniseftirlitið hefði fjallað um hann í samræmi við ákvæði 4. mgr. 17. gr. a samkeppnislaga. Var undanþágan veitt með bréfi, dags. 2. nóvember 2010.

Samkeppniseftirlitið óskaði eftir sjónarmiðum frá keppinautum Sigurplasts um samrunann og óskaði einnig eftir ýmsum gögnum til þess að meta markaðinn sem Sigurplast starfar á og aðstæður á þeim markaði. Fjallaði Samkeppniseftirlitið um plastmarkaðinn í ákvörðun nr. 20/2010, *Yfirtaka Eignarhaldsfélagsins Vestia ehf. á Plastprenti hf.* Með bréfi, dags. 29. nóvember 2010, tilkynnti Samkeppniseftirlitið Arion banka að stofnunin teldi ástæðu til þess að rannsaka frekar samkeppnisleg áhrif samrunans.

Viðræður Samkeppniseftirlitsins við Arion banka hafa leitt til þess að félagið hefur gengist undir sátt í málinu á grundvelli 17. gr. f samkeppnislaga og 22. gr. reglna um málsmeðferð Samkeppniseftirlitsins nr. 880/2005. Sáttin felur í sér að sett eru skilyrði fyrir þeim samruna sem um er fjallað í máli þessu, en nánar er fjallað um þau í niðurstöðukafla þessarar ákvörðunar.

II.

Samruninn

Samkvæmt 17. gr. samkeppnislaga telst samruni hafa átt sér stað þegar breyting verður á yferráðum til frambúðar. Getur slík breyting m.a. falið í sér að einn eða fleiri aðilar, sem þegar hafa yferráð yfir a.m.k. einu fyrirtæki, ná beinum eða óbeinum yferráðum, í heild eða að hluta, yfir einu eða fleiri fyrirtækjum til viðbótar með því að kaupa verðbréf eða eignir, með samningi eða öðrum hætti.

Arion banki er viðskiptabanki og með starfsleyfi sem slíkur skv. lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki. Samkvæmt því sem fram kemur í samrunaskrá hefur bankinn yfiráð yfir ýmsum félögum sem tengjast starfsemi hans með beinum hætti en jafnframt öðrum sem telja verður hliðar- og tímabundna starfsemi bankans sbr. 21. og 22. gr. laga um fjármálafyrirtæki. Á meðal þessara félaga eru Hafrahlið ehf., Rekstrarfélagið Vélar og Þjónusta ehf. og Penninn á Íslandi ehf. Þá hefur Arion banki tekið yfir fleiri rekstrarfélög sem Samkeppniseftirlitið hefur fjallað um samanber m.a. ákvörðun eftirlitsins nr. 6/2010, *Yfirtaka Arion banka hf. á 1998 ehf* (Högum hf.). Þá er Arion banki stærsti hluthafinn í Reitum fasteignafélagi en félagið er fyrirferðarmikið á markaði fyrir útleigu verslunar- og atvinnuhúsnæðis sbr. ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 15/2010, *Yfirtaka Arion banka, NBI, Íslandsbanka, Haf funding og Glitnis á Reitum*. Fara nokkur félög með sameiginleg yfiráð yfir Reitum.

Sigurplast var úrskurðað gjaldþrota þann 30. september 2010 skv. samrunaskrá. Keypti Arion banki rekstur félagsins og tiltekna eignir Sigurplasts af þrotabúinu. Drýgstur hluti af því sem félagið framleiðir eru sérframleiddar umbúðir utan um framleiðsluvörur annarra framleiðenda. Á meðal vörutegunda sem Sigurplast framleiðir eru málningarfötur, sósuflöskur, brúsar og fleira skv. samrunaskrá. Flytur Sigurplast jafnframt inn umbúðir og tengdar vörur.

III.

Niðurstaða

Samkeppniseftirlitið hefur fjallað töluvert um yfirtöku banka á atvinnufyrirtækjum á umliðnum misserum.

1. Umræðuskjal Samkeppniseftirlitsins og úrskurður áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 18/2009

Þann 8. desember 2009 birti Samkeppniseftirlitið umræðuskjal um banka og fjárhagslega endurskipulagningu fyrirtækja. Í því kemur fram það mat að það sé neytendum og atvinnulífinu til hagsbóta að bankar afskrifi eða minnki skuldir rekstrarhæfra fyrirtækja sem eiga í greiðsluferfiðleikum. Bankar verði hins vegar að gera skýra arðsemiskröfu til endurskipulagðra fyrirtækja og gæta að samkeppnissjónarmiðum.

Í umræðuskjalinu er fjallað um skuldavanda íslenskra fyrirtækja og samkeppnisleg álitæfni tengd honum. Er þetta viðfangsefni talið afar mikilvægt og geta haft veruleg áhrif á þróun og uppbyggingu íslensks atvinnulífs. Samkeppniseftirlitið setur fram í skjalinu sautján kjarnasjónarmið sem það telur að hafa eigi að leiðarljósi við endurskipulagningu atvinnufyrirtækja. Dreginn er lærdómur af reynslu annarra ríkja af áþekkingu álitæfnum og jafnframt er gefið yfirlit yfir það hvernig framangreind þátttaka bankanna á samkeppnismörkuðum horfir við samkeppnislögunum.

Á meðal þeirra 17 kjarnasjónarmiða sem fram koma í skjalinu má nefna eftirfarandi:

- Einungis á að koma þeim fyrirtækjum til aðstoðar sem eiga sér eðlilegar rekstrarlegar forsendur, en forðast ber að endurreisa eða halda gangandi óhagkvæmum fyrirtækjum.

- Það er neytendum og atvinnulífinu til hagsbóta að bankar afskrifi skuldir eða á annan hátt dragi úr skuldabyrði rekstrarhæfra fyrirtækja. Beiting samkeppnislaga á ekki að vinna gegn þessu.
- Bankar verða að gera skýra arðsemiskröfu til endurskipulagðra fyrirtækja og gæta verður fyllsta aðhalds um arðsemi.
- Bankar sem öðlast yfirráð yfir fyrirtæki verða að fást við freistnivanda þeirra sem starfa í fyrirtækinu. Vandinn felst í því að starfsmenn og stjórnendur hafa ekki sama hvata og áður til að reka fyrirtæki skynsamlega.
- Tryggja verður að eignarhald banka raski ekki samkeppni.
- Draga þarf úr hættunni á því að of mikilli skuldabyrði fyrirtækja sé velt út í verð á vöru og þjónustu.
- Bankar eiga að selja endurskipulögð fyrirtæki svo fljótt sem auðið er í gagnsæju ferli, eftir því sem kostur er. Skráning í kauphöll er vænlegur kostur.

Umræðuskjalið var sent til umsagnar hjá hagsmunaaðilum og hafa Samkeppniseftirlitinu borist ýmsar umsagnir frá m.a. Neytendasamtökunum og ýmsum fyrirtækjum og samtökum þeirra, auk umsagna frá viðskiptabönkunum þremur. Þá ber að líta til þess að þann 21. janúar 2010 birti áfrýjunarnefnd samkeppnismála úrskurð í máli sem varðar samruna Vestia, dótturfélags NBI, og Teymis. Samkeppniseftirlitið heimilaði þennan samruna NBI og Teymis án skilyrða í ákvörðun nr. 34/2009. Síminn sem er keppinautur Teymis kærði niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins til áfrýjunarnefndar samkeppnismála. Komst nefndin að þeirri niðurstöðu í úrskurði sínum í máli nr. 18/2009 *Síminn gegn Samkeppniseftirlitinu* að Samkeppniseftirlitinu hefði borið að setja samrunanum skilyrði þar sem samruninn raskaði samkeppni í skilningi 17. gr. c samkeppnislaga með umtalsverðum hætti. Um þetta segir í úrskurði áfrýjunarnefndar:

„Að mati áfrýjunarnefndarinnar skapast ýmis konar hætta á röskun á samkeppni ef ekki eru settar skorður við langvarandi eignarhaldi lánardrottna á borð við banka að fyrirtækjum á samkeppnismarkaði. Sú röskun getur strítt gegn markmiðum samkeppnislaga og þar með hagsmunum neytenda ef fyrirtæki getur athafnað sig á markaði án eðlilegs aðhalds frá lánardrottnum sínum og eiganda. Telja verður að fjárhagslegur styrkur eigandans skipti hér máli og „þol“ hans til að bíða með að fá fjármagn sitt til baka þar til að önnur fyrirtæki á sama markaði hafa eftir atvikum veikst eða helst úr lestinni. Þá er ljóst að ýmis vandamál skapast við hagsmunatengsl banka, sem liggja víða, og þær miklu upplýsingar sem bankarnir búa yfir um samkeppnisaðila og eftir atvikum viðskiptamenn á markaði. Þá verður ekki horft fram hjá því að bankarnir eru stórir viðskiptavinir á þjónustumörkuðum og í núverandi ástandi eru mörg félög þeim tengd. Getur því skapast hætta á óeðlilegum gerningum og misnotkun þeirrar aðstöðu. Þótt það sé til bóta að eignarhlutir í félögum séu í höndum sérstaks dótturfélags banka leysir það ekki allan vanda.“

Taldi áfrýjunarnefnd að unnt væri að draga úr eða koma í veg fyrir framangreind óæskileg áhrif með því að setja samruna af þessum toga skilyrði:

„Að mati áfrýjunarnefndarinnar er nauðsynlegt að fyrirtækjum í eigu bankanna verði gert skylt að starfa eins sjálfstætt og unnt er á eðlilegum rekstrargrundvelli og að þeim verði ráðstafað innan eðlilegs tíma.“

Samkeppniseftirlitið telur ljóst að sambærileg sjónarmið eigi við um yfirtöku Arion banka á Sigurplasti og þann samruna sem áfrýjunarnefndin fjallaði um í tilvitnuðum úrskurði. Þá er ljóst að þessi úrskurður áfrýjunarnefndar veitir Samkeppniseftirlitinu auknar heimildir til að fylgja framangreindu umræðuskjali um banka og fjárhagslega endurskipulagningu fyrirtækja eftir með bindandi hætti. Til þess að meta væntanleg áhrif af samrunanum er rétt að líta til stöðunnar á þeim markaði sem Sigurplast starfar á. Verður vikið að því hér á eftir.

2. Markaðir sem máli skipta og staða fyrirtækja á þeim

Samkvæmt 4. gr. samkeppnislaga er markaður sölusvæði vöru og staðgengdarvöru og/eða sölusvæði þjónustu og staðgengdarþjónustu. Hagfræðileg rök leiða til þess að skoða verður viðkomandi markaði út frá að minnsta kosti tveimur sjónarhornum. Annars vegar vöru- eða þjónustumarkaðnum og hins vegar landfræðilega markaðnum. Hafa ber þó í huga að markaðsskilgreiningar í samkeppnisrétti geta ekki verið nákvæmar og eru aðeins notaðar til viðmiðunar, sbr. t.d. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 8/2008, *Fiskmarkaður Íslands hf. gegn Samkeppniseftirlitinu*.

Samkeppniseftirlitið hefur fjallað um viðskiptabankamarkað í ýmsum ákvörðunum. Í ákvörðun nr. 50/2008, *Samruni SPRON og Kaupþings*, er að finna ítarlega greiningu á viðskiptabankamarkaði. Í þeirri ákvörðun komst Samkeppniseftirlitið að þeirri niðurstöðu að þrjár viðskiptabankar hefðu sameiginlega markaðsráðandi stöðu á markaðnum fyrir viðskiptabankaþjónustu við einstaklinga og smærri fyrirtækja. Nú er sama starfsemi rekin á Íslandi undir merkjum NBI hf., Arion banka hf. og Íslandsbanka hf. Telja verður að staða núverandi viðskiptabanka á mörkuðum fyrir hefðbundna bankastarfsemi hér á landi sé í aðalatriðum svipuð stöðu forvera þeirra, sbr. einnig t.d. ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 49/2009, *Samruni Kaupþings banka hf. og Arion banka hf.*

Fram kemur í samrunaskrá að samrunaaðilar telji Sigurplast starfa á markaðnum fyrir framleiðslu, innflutning og sölu á umbúðum úr plasti og vörum þeim tengdum. Telja samrunaaðilar markaðinn ná til landsins alls. Í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 20/2010, *Yfirtaka eignarhaldsfélagsins Vestia ehf. á Plastprenti hf.*, var fjallað um plastmarkaðinn. Í ákvörðuninni var markaðurinn fyrir framleiðslu á plastvörum ekki skilgreindur nákvæmlega en þar var að finna þessa töflu um markaðshlutdeild helstu fyrirtækja á plastmarkaði¹:

	Velta	Markaðshlutdeild
Plastprent hf.	[...]	[35-40]%
Samhentir ehf.	[...]	[45-50]%
Plast miðar og tæki	[...]	[0-5]%
Plastiðjan hf.	[...]	[0-5] %
Bergplast hf.	[...]	[5-10] %
Sigurplast hf.	[...]	[5-10]%

¹ Nákvæm markaðshlutdeild felld út vegna trúnaðar

Rannsókn Samkeppniseftirlitsins bendir til þess að markaðshlutdeild miðað við framleiðslu á hvers kyns plastvörum gefi ekki nákvæma mynd af plastmarkaðnum. Framangreind fyrirtæki framleiða ýmist umbúðir, plastfilmur eða plastpoka. Skiptast þessir flokkar svo aftur niður í fleiri tegundir þar sem umbúðir geta t.a.m. verið brúsar, dósir eða flöskur. Til þess að framleiða þessar ólíku tegundir framleiðsluvara þarf jafnan mismunandi tæki og aðstöðu. Til greina kæmi því að skipta plastmarkaðnum frekar upp miðað við framleiðsluvörur. Samkeppniseftirlitið telur þó ekki vera ástæðu til þess að greina plastmarkaðinn frekar í máli þessu með hliðsjón af framangreindum úrskurði áfrýjunarnefndar nr. 18/2009. Samkvæmt honum geta forsendur verið til íhlutunar í yfirtöku banka á atvinnufyrirtækjum þótt markaðsráðandi staða sé ekki að verða til eða styrkjast. Telur Samkeppniseftirlitið þessi sjónarmið eiga við í máli þessu.

3. Íhlutun

Af framangreindu leiðir að tilefni er til íhlutunar skv. 17. gr. c samkeppnislaga vegna samrunans. Arion banki hefur lýst yfir vilja til þess að gangast undir sátt í málinu á grundvelli 17. gr. f laganna og 22. gr. reglna um málsmeðferð Samkeppniseftirlitsins nr. 880/2005. Hafa viðræður við samrunaaðila leitt til sáttar í málinu sem felur í sér neðangreind skilyrði sem sett eru fram í ákvörðunarorðum. Telur Samkeppniseftirlitið að skilyrðin leysi hin samkeppnislegu vandamál sem stafa af samrunanum.

Við setningu skilyrða af þessu tagi almennt er mikilvægt að hafa í huga að fyrirtæki sem bankar taka yfir eiga ekki að hætta að keppa eða fara sér hægar í samkeppni. Slíkt myndi valda almenningi og öðrum viðskiptavinum tjóni á þeim mörkuðum sem viðkomandi fyrirtæki starfa. Hins vegar verður að tryggja að eignarhald banka leiði ekki til röskunar á samkeppni sökum þeirra sérstöku kringumstæðna sem nú ríkja í atvinnulífi hér á landi. Segja má að þessi samkeppnislegu vandamál felist í grundvallaratriðum í eftirfarandi atriðum í þessu máli:

- Hættu á að eignarhald banka á atvinnufyrirtæki verði viðvarandi.
- Eignatengslum sem myndast á milli m.a. keppinauta undir yfirráðum Arion banka og dótturfélaga hans.
- Hættu á að viðkvæmar rekstrarupplýsingar um keppinauta yfirtekinna atvinnufyrirtækja sem eru í viðskiptum við Arion banka berist til þeirra félaga sem Arion banki hefur yfirráð yfir, þ.m.t. til keppinauta.
- Hættu á að hlutast sé til um að fyrirtæki undir yfirráðum Arion banka beini viðskiptum sínum til annarra fyrirtækja undir yfirráðum Arion banka og útiloki keppinauta þar með frá mikilvægum viðskiptum.
- Hættu á að Arion banki fjármagni viðvarandi taprekstur yfirtekens fyrirtækis og að stjórnendur þess hafi ekki sömu hvata og áður til þess að reka fyrirtækið skynsamlega.
- Hættu á að Arion banki mismuni viðskiptavinum sínum þannig að félög undir yfirráðum bankans njóti betri viðskiptakjara án þess að málefnaleg sjónarmið búi þar að baki.
- Hættu á að viðkvæmar upplýsingar um fyrirtæki í almennum bankaviðskiptum við Arion banka berist til keppinauta viðkomandi fyrirtækja.

Til þess að vinna gegn þessum samkeppnishömlum er í fyrsta lagi lögð sú skylda á Arion banka að selja Sigurplast eins fljótt og mögulegt er og í síðasta lagi innan tiltekinnna tímamarka. Er eðlilegt að þátttöku banka í rekstri atvinnufyrirtækja séu settar þröngar skorður hvað tímalengd varðar til þess að takmarka þá hættu á samkeppnisröskun sem almennt felst í yfirtöku banka á atvinnufyrirtækjum við þær aðstæður sem nú ríkja í íslensku atvinnulífi. Andspænis þessum augljósu hagsmunum verður einnig að meta hagsmuni bankans af því að hafa eðlilegt svigrúm til þess að viðhalda eða auka verðmæti þeirra eigna sem um ræðir.

Samkeppniseftirlitið telur nauðsynlegt að trúnaður ríki um frest til sölu. Slíkir tímafrestir, ef opinberir væru, geta augljóslega raskað sölufæri og haft óeðlileg áhrif á ákvörðunartöku kaupenda. Fresturinn getur þannig orðið til þess að draga úr sölumöguleikum á sölutímabilinu og lækkað söluverð viðkomandi eignar. Af því gæti leitt að bankinn geti ekki fengið sannvirði fyrir eignina sem aftur hefur neikvæð áhrif á efnahagslegan styrkleika hans, sem er forsenda þess að hann geti sinnt því mikilvæga hlutverk að útvega atvinnulífinu lánsfé og aðra þjónustu. Getur það dregið úr þrótti efnahagslífsins og takmarkað samkeppni.

Til þess að koma í veg fyrir mögulega samhæfingu í viðskiptastefnu atvinnufyrirtækja undir yfirráðum Arion banka og tryggja að þau starfi áfram sem sjálfstæðir keppinautar á markaði telur Samkeppniseftirlitið mikilvægt að Sigurplast sé rekið eins óháð Arion banka og kostur er. Í skilyrðum sáttarinnar er Arion banka því gert skylt að koma eignarhlut sínum í Sigurplasti fyrir í sérstöku eignarhaldsfélagi í eigu bankans og skal eignarhaldsfélagið starfa sjálfstætt. Þá er kveðið á um skipan stjórnar í Sigurplasti. Skilyrði þessi taka mið af aðstæðum í málinu. Er þar m.a. vísað til ágreinings bankans við fyrri eigendur og stöðu félagsins að öðru leyti. Kalla þessar aðstæður á að bankinn komi fyrirtækinu í söluhæft form.

Skilyrðin gera einnig ráð fyrir því að Arion banki setji Sigurplasti skýra og eðlilega arðsemiskröfu og skilji á milli rekstrar fyrirtækisins og bankans. Er þetta gert til þess að vinna gegn þeirri hættu sem felst í því að bankar sjái sér hag í því að auka virði yfirtekinna fyrirtækja með því að fjármagna undirboð eða aukna markaðssókn og auka þar með markaðshlutdeild viðkomandi fyrirtækja. Skýr eigendastefna, kröfur til stjórnenda Sigurplasts og ákvæði um opinbera upplýsingagjöf um aðkomu banka að Sigurplasti eru þessu einnig til stuðnings. Þessum skilyrðum er einnig ætlað að takmarka þann freistnivanda (e. moral hazard) starfsmanna hins yfirtekna félags sem getur stafað af eignarhaldi bankans á fyrirtækinu. Vandinn felst í því að hvati starfsmanna og stjórnenda til að reka fyrirtæki skynsamlega getur minnkað ef viðkomandi telja að fjársterkur aðili eins og banki muni koma til bjargar gangiáhættusamar áætlanir ekki eftir.

Tengsl banka og atvinnufyrirtækja geta einnig haft áhrif til þess að atvinnufyrirtækin sem tekin eru yfir eða önnur félög sem bankarnir eiga hagsmuna að gæta í beini viðskiptum sínum hvert til annars. Hagsmunir banka af endurheimt skulda kunna að vera best tryggðir með þessu móti til skamms tíma en að sama skapi væri samkeppni veruleg hættu búin ef bankar kæmu á þennan hátt í veg fyrir að atvinnufyrirtæki tækju ákvarðanir sem eru viðskiptalega skynsamlegastar á hverjum tíma. Ef viðkomandi fyrirtæki eru öflug á sínu sviði getur þetta leitt til þess að keppinautar útilokist frá mikilvægum viðskiptum. Til langs tíma er hag yfirteknu fyrirtækjanna jafnframt best

borgið með því að þau starfi með sem eðlilegustum hætti og leitist í sífellu við að gera eins hagstæða samninga og þeim er unnt. Af þeim sökum telur Samkeppniseftirlitið nauðsynlegt að skilyrðin komi eins og hægt er í veg fyrir þá hagsmunaárekstra sem upp kunna að koma með því að takmarka aðkomu starfsmanna Arion banka að rekstri Sigurplasti eins og kostur er. Í skilyrðunum er horft til þeirra vandkvæða sem eru á sölufæri Sigurplasts og þegar hefur verið getið um.

Íslenskur bankamarkaður er verulega samþjappaður þar sem þrjár viðskiptabankar hafa yfirgnæfandi markaðshlutdeild. Stærð bankanna veldur því að þeir búa yfir umtalsverðu magni trúnaðarupplýsinga. Í vissum tilvikum búa einstakir bankar yfir trúnaðarupplýsingum um keppinauta þeirra atvinnufyrirtækja sem þeir taka yfir. Er skilyrðunum ætlað að tryggja að slíkar upplýsingar berist ekki til hinna yfirteknu fyrirtækja. Jafnframt er lagt bann við því að viðkvæmar upplýsingar berist frá yfirteknum fyrirtækjum til keppinauta eða viðskiptavina þeirra sem kunna einnig að vera í eigu eða í viðskiptum við sama banka.

Í skilyrðunum er að finna ákvæði sem leggur þá skyldu á Arion banka að taka upp viðvarandi og öflugt innra eftirlit með því að skilyrðin nái markmiði sínu. Ber bankanum að tryggja að óháður aðili innan bankans geti með trúverðugum hætti fylgst með framkvæmd skilyrðanna og gefið Samkeppniseftirlitinu skýrslu um starf sitt. Eftirlit þetta er vitaskuld til viðbótar við hið almenna eftirlit sem Samkeppniseftirlitið hefur með því að fyrirtæki fari að ákvörðunum sem eftirlitið tekur skv. samkeppnislögum.

Svo sem fram kemur í áður tilvitnuðu umræðuskjali Samkeppniseftirlitsins er það almennt séð gagnlegt fyrir íslenskt hagkerfi að bankar lækki eða felli niður skuldir fyrirtækja sem eiga sér rekstrarlegar forsendur. Óhófleg skuldsetning slíkra fyrirtækja dregur úr þrótti atvinnulífsins og samkeppni auk þess að hægja á efnahagsbata. Í úrskurði áfrýjunarnefndar í máli nr. 18/2009 er á það bent að

„... samkeppnisreglur megi ekki takmarka möguleika fyrirtækja á fjárhagslegri endurskipulagningu með samningum við kröfuhafa, þegar skuldir eru að sliga rekstur með þeim hætti að hann færi á annað borð í þrot.

Samkeppnislög hafa það að markmiði að auka og viðhalda samkeppni í bráð og lengd til hagsbóta fyrir neytendur. Áfrýjunarnefndin telur því að samningar við lánardrottna um fjárhagslega endurskipulagningu og afskriftir skulda stríði í eðli sínu ekki gegn þeim markmiðum.“

Samkeppniseftirlitið telur því að það falli almennt ekki innan þeirra lagaheimilda sem stofnunin hefur að leggja bindandi mat á eftirgjöf skulda eða eiginfjárskipan endurreistra atvinnufyrirtækja. Svo sem fram kemur í áður tilvitnuðu umræðuskjali Samkeppniseftirlitsins telur stofnunin almennt heppilegast að gætt sé varúðar við eftirgjöf skulda þar sem of mikil eftirgjöf kann að veita ósanngjarnt samkeppnisforskot. Hins vegar má eftirgjöfin ekki ganga of skammt þannig að dregið sé úr möguleikum viðkomandi fyrirtækis til þess að keppa á markaði, sbr. umfjöllun hér að framan. Vísast nánar um þetta til umræðuskjalsins. Hér skiptir einnig máli að skilyrðin fela, eins og áður sagði, í sér þá kröfu að eðlileg arðsemi verði af rekstri hins yfirtekna fyrirtækis. Er Samkeppniseftirlitinu því unnt að bregðast við ef banki leggur yfirteknu fyrirtæki til fé, umfram það sem nauðsynlegt er til að það geti starfað með eðlilegum hætti á

Samkeppnismarkaði, í trássi við þau skilyrði sem Samkeppniseftirlitið hefur sett samruna bankans og fyrirtækisins.

IV. Ákvörðunarorð:

„Yfirtaka Arion banka á tilteknum eignum þrotabús Sigurplasts ehf. felur í sér samruna í skilningi 17. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005. Með heimild í 17. gr. samkeppnislaga eru samrunanum sett skilyrði. Með setningu eftirfarandi skilyrða er ekki þörf á ógildingu samrunans:

1. Söluskylda og sölumáti

1.1 Frestur til sölu

Arion banki skal selja eignarhlut sinn í Sigurplasti eins fljótt og verða má [...] ²

Samkeppniseftirlitið getur framlengt sölufrest skv. 1. mgr. samkvæmt umsókn bankans. Í umsókn um framlengingu sölufrests skal rökstutt hvaða atvik hindra sölu. Ef umsóknin byggist á því mati bankans að erfiðar markaðsaðstæður eða sérstakar aðstæður í rekstri eða rekstrarumhverfi Sigurplasts hamli sölu innan frests skv. 1. mgr. skal með henni fylgja álit frá óháðum kunnáttumanni þar sem framangreint mat bankans er staðfest.

1.2 Sölumáti

Leitast skal við að selja eignarhlut bankans í Sigurplasti í fyrirfram skilgreindu og gagnsæju ferli, t.d. í opnu söluferli eða með skráningu í kauphöll að undangengnu útboði í samræmi við ákvæði laga um verðbréfavíðskipti nr. 108/2007.

Móta skal söluáætlun þegar við gildistöku ákvörðunar þessarar. Eftirlitsaðili bankans sbr. 4. gr. skal fylgjast með sölufferlinu og skal söluáætlun liggja fyrir þegar við gildistöku ákvörðunar þessarar. Senda skal Samkeppniseftirlitinu afrit af söluáætlun.

2. Aðgerðir gegn skaðlegum hagsmunatengslum

2.1 Almennt

---

² Fellt út vegna trúnaðar.

Markmið ákvörðunar þessarar er að tryggja að viðskiptatengsl Arion banka við fyrirtæki sem starfa á sömu eða skyldum mörkuðum og Sigurplast skaði ekki samkeppni á meðan Sigurplast er undir beinum yfirráðum Arion banka. Skal bankinn í því skyni tryggja sjálfstæði Sigurplasts á samkeppnismarkaði.

2.2

Eignarhald Sigurplasts skal falið sérstöku eignarhaldsfélagi Eignarhlut bankans í Sigurplasti skal komið fyrir í eignarhaldsfélagi í eigu bankans. Skal það gert eigi síðar en 31. janúar nk.

Eignarhaldsfélagið skal lúta eftirfarandi reglum:

- a) Stjórnarmönnum í eignarhaldsfélaginu og starfsmönnum þess er óheimilt að grípa til nokkurra ráðstafana sem dregið geta úr viðskiptalegu sjálfstæði Sigurplasts.
- b) Stjórn og starfsmönnum Arion banka er óheimilt að beina fyrirmælum, tilmælum eða ábendingum til stjórnarmanna eða starfsmanna Sigurplasts sem miða að eða geta haft þau skaðlegu áhrif sem tilgreind eru í a-lið.
- c) Tryggja skal að starfsmenn eignarhaldsfélagsins hafi ekki aðgang að upplýsingum um viðskiptavini bankans, annarra en þeirra sem falla undir eignarhaldsfélagið og teljast vera eðlilegar upplýsingar fyrir aðila sem reka fyrirtæki í eigu eignarhaldsfélagsins, sbr. einnig gr. 2.7.
- d) Eignarhaldsfélagið skal móta sjálfstæða eigendastefnu fyrir Sigurplast. Meðal annars skulu fyrirtækinu sett sjálfstæð rekstrarmarkmið. Hafa skal eðlileg arðsemissjónarmið að leiðarljósi í rekstri Sigurplasts. Eignarhaldsfélagið skal gera skýrar kröfur til stjórnenda Sigurplasts um að þeir fylgi eigendastefnu þess og kröfu um eðlilega arðsemi.
- e) Æðstu stjórnendur bankans skulu aðeins taka þátt í almennri stefnumótun eignarhaldsfélagsins og taka þátt í mikilvægum ákvörðunum um rekstur félagsins. Að öðru leyti skal starfsemi eignarhaldsfélagsins vera sjálfstæð.
- f) Skilgreina skal þjónustu stoðeilda Arion banka við eignarhaldsfélagið og skal tryggja að sú þjónusta falli að öðrum ákvæðum þessarar greinar.
- g) Arion banki skal gera samning við eignarhaldsfélagið um fjármögnun og markmið rekstrar þess þar sem meðal annars skal koma fram hvaða arðsemiskröfu bankinn gerir til eignarhaldsfélagsins.
- h) Stjórnarmenn og starfsmenn eignarhaldsfélagsins skulu undirrita yfirlýsingu. Í henni skal hlutaðeigandi lýsa því yfir að hann hafi kynnt sér þau fyrirmæli sem felast í ákvörðun þessari og hann heiti því að virða þau að öllu leyti að viðlagðri ábyrgð. Æðstu stjórnendur bankans skulu einnig undirrita samskonar yfirlýsingu.

2.3

Tryggja skal sjálfstæði Sigurplasts gagnvart banka Sigurplast skal rekið sem sjálfstætt félag undir eignarhaldsfélaginu.

Í stjórn Sigurplasts skulu sitja óháðir stjórnarmenn í skilningi b-liðar 2. mgr. greinar 2.2. Þó skal Arion banka heimilt að skipa meirihluta í stjórn Sigurplasts

næstu átta mánuði eða þar til bankinn hefur lokið fyrirhuguðum riftunarráðstöfunum gagnvart fyrri eigendum, hvort heldur sem kemur á undan. Skulu fulltrúar bankans í stjórn ekki vera starfsmenn útlánasviðs Arion Banka. Fulltrúar bankans í stjórn Sigurplasts skulu jafnframt undirrita sérstaka yfirlýsingu. Í henni skal hlutaðeigandi lýsa því yfir að hann hafi kynnt sér þau fyrirmæli sem felast í ákvörðun þessari (þ.m.t. ákvæði 2.7 um vernd trúnaðarupplýsinga) og hann heiti því að virða þau að öllu leyti að viðlagðri ábyrgð.

2.4

Tryggja skal sjálfstæði milli Sigurplasts og tengdra fyrirtæka
Tryggja skal fullt sjálfstæði milli Sigurplasts og keppinauta og mikilvægra viðskiptavina Sigurplasts sem eru eða munu verða, að fullu eða hluta, í eigu Arion banka (nefnd hér eftir tengd fyrirtæki).

Arion banka er óheimilt að sameina rekstur Sigurplasts við önnur dótturfélög sem nú eru í eigu Arion banka eða bankinn kann að eignast eða ná yfirráðum yfir síðar, án samþykkis Samkeppniseftirlitsins.

Arion banki skal tryggja að starfsmenn bankans miðli ekki viðkvæmum upplýsingum um starfsemi framangreindra fyrirtækja til óviðkomandi aðila.

2.5

Óheimilt er að hlutast til um viðskipti milli Sigurplasts og tengdra fyrirtækja Ef um er að ræða viðskipti á milli Sigurplasts og tengdra fyrirtækja skulu þau vera á viðskiptalegum forsendum eins og um viðskipti milli ótengdra aðila væri að ræða. Þá skal viðskiptastefna Sigurplasts vera algerlega óháð tengdum fyrirtækjum í eigu bankans. Hvorki bankinn né eignarhaldsfélagið skulu hafa afskipti af viðskiptum á milli Sigurplasts og tengdra félaga. Er bankanum t.d. óheimilt að beita sér fyrir því að Sigurplast beini viðskiptum til tengdra fyrirtækja. Jafnframt er bankanum óheimilt að stuðla að því að tengd fyrirtæki eigi viðskipti við Sigurplast.

2.6

Bankanum er óheimilt að hlutast til um viðskipti milli Sigurplasts og annarra viðskiptavina bankans

Bankanum er óheimilt að hafa afskipti af viðskiptum milli Sigurplasts og annarra viðskiptavina bankans. Þannig er bankanum t.d. óheimilt að beita sér fyrir því að viðskiptavinir hans beini viðskiptum sínum til Sigurplasts eða að Sigurplast beini viðskiptum sínum til annarra viðskiptavina bankans.

2.7

Bankinn skal gæta jafnræðis og trúnaðar milli Sigurplasts og viðskiptavina bankans

Bankinn skal gæta jafnræðis og trúnaðar milli Sigurplasts og viðskiptavina bankans. Arion banki skal gæta jafnræðis á milli Sigurplasts og annarra viðskiptavina bankans. Skal bankinn tryggja að sömu aðilar innan bankans séu

ekki viðskiptastjórar (starfsmenn útlánasviða sem bera ábyrgð á útlánum til einstakra viðskiptavina) annars vegar Sigurplasts og hins vegar helstu viðskiptavina Sigurplasts, birgja eða keppinauta sem jafnframt eru í viðskiptum við bankann.

Arion banki skal tryggja með nauðsynlegum aðgerðum að viðkvæmar upplýsingar sem bankinn býr yfir um keppinauta eða viðskiptavini Sigurplasts berist ekki til Sigurplasts.

Arion banki skal tryggja með nauðsynlegum aðgerðum að viðkvæmar upplýsingar sem bankinn býr yfir um Sigurplast berist ekki til keppinauta eða viðskiptavina Sigurplasts.

3.

Upplýsingagjöf

3.1

Opinber upplýsingagjöf um starfsemi eignarhaldsfélagsins og framkvæmd á skilyrðum

Eignarhaldsfélagið skal birta á heimasíðu sinni upplýsingar um eftirfarandi að lágmarki:

- a) Skipan stjórnar og starfsmenn.
- b) Skipurit eignarhaldsfélagsins.
- c) Lista yfir eignarhluti eignarhaldsfélagsins í einstökum fyrirtækjum og stærð þeirra, ásamt upplýsingum um fulltrúa eignarhaldsfélagsins í stjórn viðkomandi fyrirtækis.
- d) Aðkeypta þjónustu eignarhaldsfélagsins frá Arion banka.
- e) Efni samnings eignarhaldsfélagsins við Arion banka um fjármögnun félagsins svo ljóst sé hver efnahagsleg tengsl félagsins og bankans séu.
- f) Almennar upplýsingar um hvernig eignarhaldsfélagið hyggst tryggja að ákvörðun þessari sé fylgt.

Arion banki skal að lágmarki birta á heimasíðu sinni upplýsingar sem útskýra framkvæmd bankans á þessari ákvörðun.

3.2

Opinber upplýsingagjöf um starfsemi Sigurplasts

Á meðan Sigurplast er undir yfirráðum Arion banka skulu eftirfarandi upplýsingar um starfsemi og rekstur Sigurplasts vera aðgengilegar opinberlega, t.d. á heimasíðu félagsins:

- a) Upplýsingar um skipan stjórnar Sigurplasts ásamt upplýsingum um forstjóra félagsins og eftir atvikum lykilstjórnendur. Þá skal upplýsa um allar breytingar á skipan stjórnar þegar þær eiga sér stað.
- b) Upplýsingar um stærð eignarhlutar bankans og breytingar á honum, þegar þær eiga sér stað.
- c) Hafi söluferli samkvæmt grein 1.2 ekki hafist fyrir 1. mars 2011 og þar til slíkt söluferli hefur hafist, skal birta opinberlega ársreikning og

hálfársuppgjör Sigurplasts á því tímabili. Birtingin skal fara fram eigi síðar en þremur mánuðum eftir að uppgjörstímabili lýkur. Ársreikningur og hálfársuppgjör skal að lágmarki innihalda rekstrarreikning, efnahagsreikning, sjóðsstreymisyfirlit og eiginfjáryfirlit fyrir viðkomandi tímabil ásamt útreikningi á hreinum hagnaði á hlut fyrir árið/tímabilið. Skulu birtir reikningar félagsins vera útbúnir í samræmi við ákvæði laga nr. 3/2006 um ársreikninga og framsetning þeirra vera nægilega ítarleg til þess að gefa glögga mynd af rekstrinum. Jafnframt skal gera grein fyrir áritun endurskoðanda sé reikningur félagsins endurskoðaður.

4.

Eftirlit

4.1

Eftirlit innan bankans og eignarhaldsfélagsins

Stjórn Arion banka skal fela óháðum aðila eða aðilum eftirlit með því að skilyrðum ákvörðunar þessarar sé fylgt. Með óháðum aðila er hér átt við aðila sem ráðinn er af stjórninni og kemur ekki með neinum hætti að framkvæmd skilyrða ákvörðunar þessarar eða starfsemi bankans eða eignarhaldsfélagsins sem tengist skilyrðum ákvörðunarinnar.

Skal stjórnin tryggja að viðkomandi eftirlitsaðili njóti nægilegra heimilda og sjálfstæðis til þess að geta framkvæmt þetta eftirlit með trúverðugum hætti. Skal t.d. tryggt að eftirlitsaðilinn geti aflað sér utanaðkomandi sérfræðiaðstoðar ef hann telur þörf á því. Skal stjórnin upplýsa Samkeppniseftirlitið fyrir 20. febrúar nk. um hvernig framangreint verður tryggt.

Eftirlit samkvæmt 1. mgr. skal að lágmarki fela í sér eftirfarandi:

- a) Að gengið sé úr skugga um hvort farið hafi verið að ákvörðun þessari af hálfu bankans, eignarhaldsfélagsins og Sigurplasts. Í því felst mat á því hvort verkferlar bankans séu fullnægjandi og hvort farið hafi verið eftir þeim.**
- b) Að sérstaklega sé kannað hvort eðlileg arðsemissjónarmið séu höfð að leiðarljósi í rekstri Sigurplasts.**
- c) Að fylgst sé með því að stjórnarmenn eignarhaldsfélagsins, Sigurplasts og annarra félaga eftir því sem við á uppfylli skilyrði ákvörðunar þessarar.**
- d) Að fylgst sé með því að viðskipti bankans við fyrirtæki á tengdum mörkuðum eða sama markaði séu í samræmi við ákvæði ákvörðunar þessarar.**
- e) Að fylgst sé með því að viðskipti Sigurplasts við Arion banka og félög í eigu bankans séu í samræmi við ákvæði ákvörðunar þessarar.**
- f) Að fylgst sé með því hvort verulegar breytingar verða í rekstri Sigurplasts, s.s. með sölu tiltekinna rekstrareininga, opnun eða lokun þeirra.**
- g) Að fylgst sé með framgangi ráðstafanna sem ætlað er að ná eignum, efnislegum eða óefnislegum, viðskiptasamböndum eða annars konar til félagsins í því augnamiði að tryggja rekstrargrundvöll félagsins.**

Eftirlitsaðili skv. 1. mgr. skal senda Samkeppniseftirlitinu skýrslu um starf sitt fyrir lok apríl og októbermánaða þar til sala á Sigurplasti hefur átt sér stað. Skýrslan skal að lágmarki geyma þær upplýsingar og mat sem kveðið er á um í 3. mgr. þessarar greinar.

5.

Viðurlög

Brot á þeim fyrirmælum sem fram koma í ákvörðun þessari varða viðurlögum skv. IX. kafla samkeppnislaga.“

Samkeppniseftirlitið

Páll Gunnar Pálsson